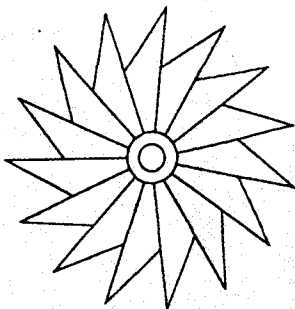

شرح ساختمان ماشین کار دائم در ترجمه فارسی کتاب حیل جزوی، دانشمند، سال ۲۷،

شماره ۷، مهر ۱۳۶۸، ص ۵۶.

این شکل از روی شکل موجود در نسخه خطی ترجمه فارسی کتاب حیل جزری موجود در کتابخانه ملی پاریس ترسیم شده و ظاهراً منظور آن است که چون جیوه (سیماب) در خانه‌های سمت راست در فاصله دورتری از محور جمع می‌شود همیشه گشتاوری بیش از گشتاور جیوه موجود در خانه‌های سمت چپ ایجاد می‌کنند و در نتیجه دستگاه همواره در جهت حرکت عقربه‌های ساعت خواهد چرخید. این نسخه در سال ۱۲۹۱ قمری نوشته شده است. نام کتاب اصلی عربی الجامع بین العلم. و العمل النافع فی صناعة الحیل نوشته ابو العز اسماعیل بن رزاز جزری است.

شرح ساختمان ماشین کار دائم در ترجمه فارسی کتاب حیل جزری: (اصل کتاب حدود ۸۰۰ سال پیش به عربی نوشته شده و ترجمه آن در دوره قاجار صورت گرفته است. شاید این بخش افزوده مترجم باشد که نام وی محمد بن داود علوی شادی آبادی ذکر شده است).

صفت

”صفت دور دائم و عمل ری چنانست که دو صفحه از آهن بسازند و در میان هر دو صفحه خانه‌های منحرف سازند و فزاختی هر خانه آن مقدار باشد که درو پنجاه من سیماب بگنجد و در هر خانه سی من سیماب درآرند و هر دو صفحه بر روی خانه‌ها مهندم و محکم بلجام پیوندند و در وسطوی سوراخ بدارند و درو محور ثابت پیوندند و بر قطب ترکیب کنند و یک بار یک درو محکم بغوه تمام آن را بگردانند بعد از آن همیشه بگردد و تا آن را مانع نباشد از گشتن باز نماند صورت وی اینست.“

توضیح لغات:

خانه‌های منحرف: خانه‌های به شکل چهارضلعی
 غیر معین
 مهندم: باندام، خوش اندام، خوش تراش